

ZAVRŽENÍ TOXICKÝCH ZBRANÍ

W. Dosch, P. Herrlich (Ed.): Ächtung der Giftwaffen.
Naturwissenschaftler warnen vor Chemischen und Biologischen Waffen.
Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt/Main 1985. 192 s.

Péčí Wernera Dosche (profesora geochemie na univerzitě J. Gutenberga v Mohuči) a Petera Herrlicha (profesora genetiky na univerzitě v Karlsruhe) vychází v ediční řadě Fischer Informationen zur Zeit útlá knížka s podtitulkem Přírodovědci varují před chemickými a biologickými zbraněmi. Oba vydavatelé jsou vedoucími příslušníky mírové iniciativy západoněmeckých přírodovědců, která si dala za cíl informovat odbornou i laickou veřejnost o vývoji zneužití vědy pro nehumánní cíle a která organizovala v NSR kongresy varující před jadernými zbraněmi (Mainz, 1982) a před kosmickými zbraněmi (Göttingen, 1984).

Tato publikace souvisí s kongresem organizovaným v listopadu 1984 v Mohuči pod názvem totožným s podtitulem.

Předmluva upozorňuje na použití yperitu a tabunu v iránsko-iráckém konfliktu.

V úvodu rozebírají vydavatelé pojem chemických a biologických zbraní, připomínají historii použití chemických zbraní, poválečný vývoj, boj za chemické a biologické odzbrojení, odhad současných potenciálů, údajná použití chemických zbraní v moderní době, dotýkají se problému skladování chemické výbroje USA v NSR a hodnotí význam binárních chemických zbraní v rámci soudobé doktríny NATO.

Kniha dále obsahuje patnáct vybraných statí, z nichž některé byly na jmenovaném kongresu předneseny. Tyto práce jsou rozděleny do tří částí, shrnutých jako stanovisko vědců, stanovisko odborářů a dodatek.

Prvá část (Stanovisko vědců) se skládá z šesti kapitol.

H. Kneser ukazuje na historii chemických zbraní a analýzou rozporuplné osobnosti nositele Nobelovy ceny Fritze Habera — otce chemických zbraní — na odpovědnost moderního vědce.

V příspěvku K. Hoffmanna je diskutován problém kontroly mírového chemického průmyslu před zneužitím k výrobě chemických zbraní, což je dnes jeden ze základních problémů jednání Ženevské konference o odzbrojení při přípravě budoucí konvence o zákazu chemických zbraní, vyžadující, tak jako celé jednání, vyhraněnou vojensko-chemickou a chemicko-technologickou kvalifikaci (autor je vedoucí výzkumu BASF a jedním z poradců delegace NSR).

A. H. Westing (SIPRI) hodnotí vývoj a údajná použití biologických zbraní a rozebírá současné možnosti vedení biologické války s přihlédnutím k pokrokům v biotechnologii.

W. Däubler posuzuje současné možnosti che-

mického a biologického odzbrojení z globálního i regionálního — evropského — pohledu.

Aktuální je vojenské hodnocení chemických a biologických zbraní ve světle soudobých koncepcí vedení ozbrojeného boje armádami států NATO — Air-Land-Battle, uvedené A. Mechttersheimerem.

Práce H. Begemana je věnována toxickým účinkům a možnostem ochrany v chemické a biologické válce.

Druhá část (Stanovisko odborářů) obsahuje dvě kapitoly.

J. Lehlbach (iniciátor občanské aktivity proti skladování chemických zbraní USA na území NSR, předseda zemského vedení DGB Porýní — Falcka, kde je hlavní sklad chemických zbraní USA ve Fischbachu u Pirmasensu) ukazuje na možnost vytvoření zóny bez chemických zbraní ve střední Evropě.

H. Klaus objasňuje pozici odborů k sociálním důsledkům zbrojní politiky.

Poslední část (Dodatek) zahrnuje sedm kapitol věnovaných speciálním problémům chemických a biologických zbraní.

P. Starlinger rozebírá neopodstatněnost amerických obvinění SSSR o tzv. žlutém dešti, tj. o údajném použití mykotoxinů v některých konfliktech ve Střední Asii a v Indočíně.

J. K. Miettinen uvádí finské zkušenosti s rozsáhlým projektem (jehož je ředitelem) analytické kontroly reálných a potenciálních otravných látek pro účely kontroly dodržování budoucí konvence o chemických zbraních.

H. H. Dieter podává přehled účinků i principů ochrany u základních typů chemických zbraní.

Kh. Lohs (člen Akademie věd NDR) shrnuje pozdní následky působení otravných látek.

A. H. Westing rozebírá pozdní následky zneužití herbicidů ve Vietnamu na populaci a životní prostředí.

V práci E. Geisslera jsou posuzovány možné důsledky genového inženýrství na vývoj biologických zbraní.

W. Schopp připomíná mezi potenciálními biologickými zbraněmi virus černých neštovic.

V závěru knížky je připojena tabulka s přehledem vlastností soudobých otravných látek, prohlášení z kongresu konaného ve dnech 17. až 18. 11. 1984 o odpovědnosti za mír, seznam autorů a přehled literatury.

Jakkoliv se může zdát, že publikace má značně nesourodý obsah a že v souboru statí jsou i takové, které odborníkům přinášejí málo no-

vých informací, je na druhé straně zřejmé, že kniha obsahuje z hlediska vývoje, vlastností a použití chemických a biologických zbraní a chemického odzbrojení četné vysoce aktuální, velmi zasvěcené a přínosné kapitoly, zpracované předními světovými odborníky, které pomáhají výtečně splnit záměr vydavatelů, obsažený v názvu mohučského kongresu a podtitulu knihy. Právě v tom spočívá její hlavní cena.

Specialisté hledající informace o ochraně proti chemickým a biologickým zbraním a boji za odzbrojení ocení aktuálnost řady kapitol, napsaných světoznámými vědci, kteří dali své jméno do boje za zákaz těchto nehumánních zbraní.

Prof. Ing. Jiří Matoušek, DrSc.